

Jaarverslag sept 2023 - aug 2024

Bijzondere leerstoel

**Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid,
met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten**

Ingesteld door het KSGV

Kenniscentrum voor Levensbeschouwing en Geestelijke
Volksgezondheid

aan de

Tilburg School of Catholic Theology
Tilburg University

Prof. dr. C.N. de Groot

1. Inleiding

Met ingang van 1 september 2019 is dr. C.N. de Groot vanwege het KSGV benoemd tot bijzonder hoogleraar aan de School of Catholic Theology van Tilburg University. De leeropdracht luidt “Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor de maatschappelijke aspecten” en betreft de wetenschappelijke doordenking van het belang van zingevingsvraagstukken, zoals die zich in de huidige maatschappij en cultuur voordoen. Het betreft een aanstelling voor 0.2 fte. Evenals voorgaande jaren is er in de verslaglegging geen onderscheid gemaakt tussen de werkzaamheden verricht binnen deze aanstelling en de aanstelling als universitair docent (0.8).

De Raad van Toezicht rond de bijzondere leerstoel kent in het verslagjaar de volgende leden: prof. dr. M.H.F. (Marinus) van Uden, (voorzitter), emeritus hoogleraar religiepsychologie en bestuurslid KSGV; dr. C.G.(Lia) Vergouwen, cultuur-en godsdienstpsycholoog, bestuurslid KSGV; prof. dr. K.(Karim) Schelkens, decaan Tilburg School of Catholic Theology; prof. dr. J. (Jan) Loffeld, hoogleraar praktische theologie Tilburg School of Catholic Theology; prof. dr. G.A.F. (Staf) Hellemans, emeritus hoogleraar religiesociologie Tilburg School of Catholic Theology.

Het onderzoek wordt gestuurd door de vraag hoe christelijke tradities worden getransformeerd in zowel religieuze als seculiere contexten en op het grensvlak daartussen. Hierbinnen wordt toegewerkt naar een sociologie van de zielzorg. Er is de afgelopen decennia een conglomeraat van situaties ontstaan waarin mensen een beroep op geestelijke zorg kunnen doen. Hoe valt deze ontwikkeling te begrijpen en te verklaren tegen de achtergrond van de verschuivende verhoudingen tussen markt, staat en civil society?

De leerstoel heeft zich in deze periode vooral gericht op:

1. Inbedding en financiering van onderzoek naar maatschappelijke dienstverlening met een christelijke achtergrond onder het stedelijk precariaat; voorbereiding van een themanummer van tijdschrift *Handelingen* over pastoraat en diaconie ten behoeve van mensen in de marge.
2. Participatie in COREnet, een internationaal netwerk voor onderzoek naar maatschappelijke dienstverlening aan migranten in een context van religieuze diversiteit
3. Vorming van een interfacultair expertisecentrum (Tilburg School of Social and Behavioral Sciences en Tilburg School of Catholic Theology) voor de bestudering van religie in het publieke domein.
4. Voorbereiding van publicaties over ritualiteit en sacraliteit in het publieke domein.
5. De voorbereiding van een tweede termijn voor de leerstoel (2024-2029).

2. Onderzoeksactiviteiten

Het onderzoeksprogramma van de leerstoelhouder maakt binnen de Tilburg School of Catholic Theology deel uit van het onderzoeksprogramma Religion and Practice.¹ Het eigen onderzoek wordt gestuurd door de vraag hoe christelijke tradities worden getransformeerd in zowel religieuze als seculiere contexten en op het grensvlak daartussen. Drie thema's staan centraal:

- 1) De maatschappelijke zorg voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid.
- 2) Religie in populaire cultuur
- 3) De presentie van religie en christendom in het publieke domein

Ad 1) De maatschappelijke zorg voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid.

Het afgelopen jaar is het onderzoek in samenwerking met inloophuis MST / Mensen in beeld houden (voorheen: Missionair Servicecentrum Tilburg) van start gegaan. Ook is in samenwerking met kennisinstituut Movisie een traject gestart om een handboek te vervaardigen in het kader van de ontwikkeling van een 'goedbeschreven', dan wel 'effectieve' interventie, op te nemen in de database van Movisie.

De banden met de Academische Werkplaats Sociaal Domein zijn informeel gehouden. Opname daarin bleek niet zinvol omdat er feitelijk al een kleinschalige academische werkplaats is gevormd met vertegenwoordigers van MST, Movisie, BPSW, DGV Justitie, en verbindingen met DAK, Stichting Presentie en de leerstoelen Diaconaat van de PThU en de stadshoogleraar van Tilburg University. Ook wordt geparticipeerd, via samenwerking met Hogeschool VIAA, in de regionale Academische Werkplaats Zwolle.

Ten tweede werd het onderzoek internationaal verbreed in een Europees onderzoeksnetwerk naar theoretische en praktische vraagstukken rond migratie en religieuze diversiteit (COREnet).² Een internationaal vergelijkende opzet (Nederland, Noorwegen, Zweden) wordt ontworpen in samenwerking met prof. dr. Annette Leis-Peters, directeur van het Centre of Diaconia and Professional Practice (VID Specialized University, Oslo) en dr. Linnea Lundgren (Marie Cederschiöld Högskola, Stockholm): *Faith-based initiatives in three transforming welfares societies*.

Ten derde was de leerstoelhouder betrokken bij de uitvoering van een gerelateerd onderzoeksproject van Working Group 3 binnen COREnet. Door middel van focusgroepgesprekken werd bestudeerd hoe (faith-based) professionals omgaan met religieuze diversiteit in hun werk met en voor migranten. Zogenaamde *reflective cafés* met professionals zijn gehouden in Rome, Zagreb en Tilburg (zomer 2024). De leerstoelhouder bereidde dataverzameling en ethische goedkeuring voor, leidde een focusgroepinterview in Oslo en Tilburg, en organiseerde de bijeenkomst in Tilburg.

Ad 2) Religie in populaire cultuur

De leerstoelhouder maakte deel uit van het collectieve TST-onderzoeksproject *Dutch Art*. In dat kader deed hij onderzoek naar de Utrechtse Sint Maarten Parade als *community art* in een

---

¹ <https://research.tilburguniversity.edu/en/organisations/religion-and-practice>

² <https://www.cost.eu/actions/CA20107/>

samenwerkingsverband met het NWO-onderzoeksproject *Citizenship Discourses in the Early Middle Ages* (prof. dr. Els Rose). Publicatie in de reeks *Figura Divina* is in voorbereiding. Een Engelstalig paper is geaccepteerd door *Sociology of Religion* (Oxford University Press).

De in vorig verslag jaar verschenen bundel *Religion, Culture and Comics. Faith imagined* (Bloomsbury Academic 2023) kreeg veel aandacht. Aan externe relaties van Tilburg School of Catholic Theology werd deze als kerstgeschenk toegezonden en Studium Generale programmeerde het onderwerp in een talkshow. Op twee internationale conferenties stond het thema strips en religie centraal. Een Engelstalig paper over religie, natuur en sacraliteit in stripverhalen is in voorbereiding.

Ad 3) De presentie van religie en christendom in het publieke domein

Postdoctoraal onderzoeker dr. S.T. (Suzanne) Klein Schaarsberg diende, onder supervisie van de leerstoelhouder en prof. dr. P. (Peter) Achterberg (Tilburg School of Social and Behavioral Sciences), een onderzoeksaanvraag in bij het Universiteitsfonds: ‘Conspirituality as a space of socio-political dissent: understanding the interaction between digital platforms and offline (political) mobilization.’ Het onderzoek is toegespitst op de presentie (online en offline) van spiritualiteit en samenzweringstheorieën. Deze aanvraag werd gehonoreerd.

Voorjaar 2024 werd bekend dat het onderzoeksvoorstel ‘Religie in het publieke domein’ opnieuw is gehonoreerd, nu middels een legaat. Voorjaar 2021 heeft de leerstoelhouder samen met Peter Achterberg (Tilburg School of Social and Behavioral Sciences) dit voorstel via het Universiteitsfonds gepresenteerd aan een particuliere financier. In de succesvolle eerdere ronde werd de aanstelling van postdoctoraal onderzoeker Suzanne Klein Schaarsberg hiermee gefinancierd; nu kan een interfacultair expertisecentrum worden gevormd.

Via interne werving zijn drie promovendi aan de zijde van de Tilburg School of Social and Behavioral Sciences aangesteld. Aan de zijde van de Tilburg School of Catholic Theology heeft drs. C. (Christel) Teekman, onderzoeker en docent aan Hogeschool VIAA, een promotieplaats als *science practitioner* gekregen. Najaar 2024 is de externe werving gestart voor de aanstelling van een tweede promovendus en/of een postdoctoraal onderzoeker.

3. Begeleiding promovendi

drs. C. (Christel) Teekman, De bijzondere praktijk van een inloophuis.

Instelling: Tilburg University.

Looptijd: 4 jaar (1 september 2024 – 31 augustus 2028).

Promotoren: prof. dr. C.N. de Groot, prof. dr. Anke Liefbroer, dr. Marja Jager-Vreugdenhil

Dr. H.J.M. (Huub) Ruel MA, Catholic Social Thought and Corporate Governance in Large (multinational) Corporations: A Conceptual and Empirical Exploration

Aanvraag: goedgekeurd (22 september 2021) voor opname in de Graduate School van de TST.

Instelling: Tilburg University.

Looptijd: dit promotieonderzoek (externe promovendus) heeft opnieuw vertraging opgelopen.

Promotoren: prof. dr. C.N. de Groot en prof. dr. J. J. Graafland (Tilburg School of Economics and Management)

Dr. S.T. (Suzanne) Klein Schaarsberg, Religie in het publieke domein

Verlengde aanstelling: postdoc (0,8 fte) 1 september 2023 – 1 september 2024

Verlengd wegens zwangerschapsverlof en gehonoreerde aanvraag bij het Universiteitsfonds.

Sinds 1 september 2024 benoemd als universitair docent aan de Tilburg School of Social and Behavioral Studies

Instelling: Tilburg University

Begeleiding: prof. dr. C.N. de Groot en prof. dr. P. Achterberg (Tilburg School of Behavioral Sciences)

4. Onderwijs

De leerstoelhouder verzorgde het afgelopen jaar geen regulier onderwijs aan de Tilburg School of Catholic Theology vanwege onderzoeksverlof (1 september 2023 – 1 juni 2024) voor het UD-deel van zijn aanstelling.

Tijdens het verlof verbleef de leerstoelhouder als gastonderzoeker aan de University of Agder (Noorwegen) en verzorgde daar ook onderwijs in kwalitatieve onderzoeksmethoden aan de Master *Religion, filosofi og samfunn* [Religie, filosofie en samenleving].

5. In de media

Interviews:

Stripverhalen als vindplaatsen van religie (26/10/23), Webpublicatie: Tilburg University <https://www.tilburguniversity.edu/nl/actueel/persberichten/stripverhalen-als-vindplaatsen-van-religie>

Brief aan de koning (3/01/24), Webpublicatie: LinkedIn https://www.linkedin.com/posts/cndegroot_kersttoespraak-formatie-activity-7148327735046709248-UNn3?utm

Religie verstript (24/01/24), *Tertio* <https://tertio.be/religie-verstript/>

On the Catholic Roots of Tintin (10/03/24), *Thomas More Centre* <https://www.youtube.com/watch?v=7ipkU7aoj4M> (45:34)

Bijdrage:

de Groot, K. (16/11/2023). Flyskam. *Klassekampen*.

de Groot, K. (23/11/23). Geert Wilders kommer ikke til å bli statsminister. *Klassekampen*.

de Groot, K. (12/12/2023). Freslerens manke. *Klassekampen*.

6. Voordrachten en lezingen

2023

Liquidation of Church and Diakonia. The Case of the Netherlands (VID Specialized University, Oslo, 8 september 2023)

Short Term Scientific Mission (COREnet) (part 2), (VID Specialized University, 7 september 2023 → 18 september 2023 <https://corenetcost.eu/news/short-term-scientific-mission-exploring-faith-based-support-for-migrants-the-nordic-context/>)

Spiritual Care at Home: The Rebirth of Chaplaincy in the Secular Sphere ((VID Specialized University, 15 september 2023) <https://www.vid.no/en/events/guest-lecture-professor-kees-de-groot-spiritual-care-at-home-the-rebirth-of-chaplaincy-in-the-secular-sphere/>)

Forskerfokus: Comics, culture, and religion. Faith Imagined (University of Agder, 22 november 2023) <https://www.uia.no/arrangementer/forskerfokus-comics-culture-and-religion.-faith-imagined>

Book Launch Comics, Culture, and Religion (University of Agder, 16 november 2023) <https://www.uia.no/en/events/book-launch-comics-culture-and-religion-faith-imagined>

Religious Minorities and Religious Diversity (University of Agder, 14 december 2023) <https://www.uia.no/forskning/humaniora-og-pedagogikk/religioese-minoriteter-og-religioest-mangfold>

Kollektiv og folkekirke (KIFO, Oslo, 4 december 2023)

2024

Diaconia Going Liquid? Faith-based Initiatives for Migrants in Secularizing Welfare Societies (Tirana, Albania, 25/4/2024), met Leis-Peters, A. en Lundgren, L. Paper voorbereid voor ISORECEA conference: Religious Diversity and Social Cohesion in Central and Eastern Europe and Beyond <https://www.isorecea.net/images/Abstract-ISORECEA-2024.pdf>

Snow and water. Solid and liquid presence of religion and nature in Tintin and Habibi (Universitetet i Agder, Kristiansand, 4 juni 2024) <https://www.uia.no/english/research/research-groups/humanities-and-education/religious-minorities-and-religious-diversity.html>

Participatie in Reflective Cafe en Expert Seminar (VID Specialized University, Oslo, 12 juni 2024) <https://corenetcost.eu/news/the-first-reflective-cafe-was-held-in-oslo/>

Two types of orientalism. The depiction of religion in Tintin and Habibi (Tilburg, 27 juli 2024), VisLang 27/06/24 → 28/06/24 https://visuallanguagelab.com/P/VisLang_2024.pdf (Conference Program)

Diaconia going liquid? Faith-based initiatives for migrants in secularizing welfare societies (Aarhus, 14 augustus 2024), Nordic Conference for the Sociology of Religion: Beyond Tradition? Religions in a Changing World 14/08/24 → 16/08/24 <https://medialib.cmcdn.dk/medialibrary/F22E860C-6FBD-48B1-90A3-69F59D1DEAFF/DC51D498-7D34-EF11-84CD-00155D0B0940.pdf>

Author meets critics: Kees de Groot (Aarhus, 16 augustus 2024) Nordic Conference for the Sociology of Religion: Beyond Tradition? Religions in a Changing World, 14/08/24 → 16/08/24 <https://events.au.dk/ncsr26/programme>

Religion, Nature, and Sacrality in Comics (Gothenburg, 21 augustus 2024) Organisatie van panel; paper over Tintin in Tibet and Habibi. Conferentie European Association for the Study of Religion 2024: Nature, Ecology, and Religious Responses to Climate Change, 19/08/24 → 23/08/24 https://www5.shocklogic.com/scripts/jmevent/programme.php?Client_Id=%27KONGRESS%27&Project_Id=%2724472%27&System_Id=1

‘Religie en stripverhalen’ in: Tafel van Martinus – Wetenschapstalkshow (Tilburg, 3 oktober 2024) <https://www.tilburguniversity.edu/nl/campus/studium-generale/tafel-van-martinus-241003> <https://youtu.be/XpMtMwTpmqo?si=kgP9I9qNzCqxfAF> (video-verslag)

Organisatie, participatie in Reflective Café en Expert Seminar Faith based organisations and migration: local encounters (Tilburg, 8 oktober 2024) <https://corenetcost.eu/event/wg3-meeting-reflective-cafe-in-tilburg/>

7. Participatie in de wetenschappelijke-professionele infrastructuur

- Lid Raad van Advies KSGV sinds eind 2019
- Lid redactie KSGV-reeks sinds 2020
- Lid adviesraad boekenserie REL. Diep Nadenken over Spiritualiteit, Zingeving, en Religie (Radboud University Press)

- Lid beoordelingscommissie proefschrift Rienke Vedders-Dekkers, *Hoe kostbaar is een kwetsbaar mens: over de betekenis van de kerk en in het bijzonder het diaconaat ten behoeve van kwetsbare ouderen in een veranderende samenleving*. (Protestantse Theologische Universiteit) Promotiedatum: 27 juni 2024
- Lid beoordelingscommissie proefschrift Marinka Verburg – Janssen, *Rondom de ruimte van het begin. Een etnografische studie naar de vorming van nieuwe geloofsgemeenschappen met nooit- en ooit-kerkelijken*. (Protestantse Theologische Universiteit) Promotiedatum: 26 februari 2024.
- Lid beoordelingscommissie proefschrift Ben Zion Gavriellov *German Salafi Converts. Insight into the Conversion Process of German Converts and Their Relations to Their Former Milieu* (Tilburg University, TSHD).
- Lid beoordelingscommissie proefschrift Conny Hjelm ”... syge må plejes med kærlighed”. *Den medmenneskelige samtale i et tværfagligt samarbejde mellem sygepleje og diakoni på Filadelfia* (VID University of Applied Sciences, Oslo)

- Lid Adviesraad Studium Generale (Tilburg University)
- Lid Ethical Review Board (Tilburg School of Catholic Theology)
- Afgevaardigde van Benelux in Council International Society for the Sociology of Religion / Société Internationale de sociologie des religions (2017-2025)
- Afgevaardigde van Nederland in Management Committee Cost Action 20107 Connecting Theory and Practical Issues of Migration and Religious Diversity
- Co-coordinator Research Network 34 Sociology of Religion van de European Sociological Association (2024-208)

- Lid Nederlands Genootschap voor Godsdienstwetenschap
- Lid Association for the Sociology of Religion (ASR)
- Lid International Sociological Association (Research Committee Sociology of Religion)
- Lid Nederlandse Onderzoekschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER)
- Lid Commissie Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO)

- Extern beoordelaar Graduate School Tilburg School of Catholic Theology and Graduate School Tilburg School of Humanities and Digital Studies/
- Reviews voor
  - Social Compass, Journal for Religion in Europe, Diakonia, Sociology of Religion, Journal of contemporary ministry
  - Routledge

- Associate member Research Group Religious Minorities and Religious Diversity (University of Agder).
- Associate member Research Group Diaconal Practices and Perspectives (VID Specialized University).
- Lifelong member of the Agder Academy of Sciences & Letters

8. Publicaties

2023

de Groot, K. (2023). De vervloeiing van de diaconie: Wanneer religie fluïde wordt. *Handelingen. Tijdschrift voor Praktische Theologie*, 50(4), 31-41.
<https://tijdschrift.handelingen.com/issue/view/1242/235>

2024

de Groot, K. (2024). Geert Wilders and the politics of hair: The Dutch right-wing politician's bleached blonde hair is part of his populist appeal. Web publication/site, University of Agder. <https://democracy.uia.no/geert-wilders-hair/>

de Groot, K. (2024). *Geestelijke verzorging* zu Hause: Der Erfolg der Seelsorge in der säkularen Welt. In U. Roth, C. Albrecht, & E. Hauschildt (Eds.), *Praktische Theologie des Alltags* (pp. 189-201). Kohlhammer Verlag GmbH.